

**ДВНЗ “Прикарпатський національний  
університет імені Василя Стефаника”  
Навчально-науковий юридичний інститут**

**Затверджено на засіданні кафедри теорії  
та історії держави і права Навчально-наукового юридичного інституту.**

**Протокол № 1 від 29 серпня 2019 р.**

**Зав. кафедрою**

**Присташ Л.Т.**

**Програмові вимоги до екзамену з нормативної навчальної дисципліни  
“Виборчий процес”  
для студентів денної форми навчання  
на I семестр 2019-2020 н.р.  
Освітній ступінь «Магістр»**

**Уклав: проф. Адамович С.В.**

**Івано-Франківськ**

**2019 рік**

## **Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні знання про виборчий процес**

### **Сутність сучасних політичних виборів. Поняття виборчого права як основа проведення виборів.**

Поняття виборів. Рівні виборів. Демократичні норми проведення сучасних виборів. Мета та функції виборів в умовах тоталітарної політичної системи. Вибори в авторитарних та суспільствах перехідного типу. Вибори та голосування як способи здійснення народовладдя в історичній ретроспективі. Виникнення парламентаризму. Станово-представницька демократія. Втілення ідеї про права людини у внутрішньому законодавстві під час буржуазних революцій в Англії, Франції, США. Вітчизняний виборчий досвід. Політичні вибори в політичній практиці сучасної України.

Вузьке та широке визначення поняття «виборче право». Принципи сучасного виборчого права. Принцип всезагальності, прямих, таємних і рівних виборів. Активне та пасивне виборче право.

Історія боротьби за впровадження всезагального виборчого права. Філософсько-політичні концепції обґрунтування всезагального виборчого права. Боротьба за жіночі виборчі права. Боротьба за скасування кольорових та молодіжних виборчих цензів в Європі та США.

Основні різновиди сучасних та історичних виборчих цензів. Віковий ценз, ценз недієздатності та моральний ценз. Основні групи обмежень виборчого права XIX-XX ст. Майнові, вікові, професійні, освітні, релігійні та міграційні виборчі обмеження.

### **Загальна характеристика виборчих систем. Виборча система сучасної України**

Вузьке, нормативно-правове та широке розуміння поняття «виборча система». Виборча система як принцип переведення голосів виборців у депутатські мандати. Виборча система, як сукупність процесуально-правових норм, що регулюють вибори. Виборча система, як сукупність електоральних взаємовідносин.

Поняття «виборча квота». Методи обчислення виборчої квоти. Історичні типи виборчих систем. Куріальна виборча система. Застосування куріальної виборчої системи в Австро-Угорщині, Російській імперії та СРСР. Система голосу, що передається. Ефективність виборчих систем.

Поняття «мажоритарна» виборча система. Основні різновиди мажоритарних виборчих систем. Система альтернативного голосування. Поняття «напівпропорційна» виборча система. Позитиви та недоліки «напівпропорційних» виборчих систем. Система обмеженого

голосування. Система єдиного голосу, що не передається. Система кумулятивного голосування. Система «балів».

Різновиди пропорційних виборчих систем. Критерії типології пропорційних виборчих систем. Системи повного та обмеженого пропорційного представництва. Системи з жорсткими, напівжорсткими та м'якими списками. Панашування та рейтингове голосування. Виборча квота як критерій класифікації пропорційних виборчих систем.

Сутність змішаної виборчої системи. Виникнення змішаних виборчих систем. Варіанти застосування змішаної виборчої системи. Позитиви та недоліки змішаних виборчих систем. Типологія змішаних виборчих систем.

### **Референдуми в системі представницької демократії**

Демократія участі та її форми. Політичні наслідки референдумів. Референдуми в Україні. Законодавство України про всеукраїнський та місцеві референдуми. Пряма (безпосередня) демократія. Референдум. Обов'язкові (облігаторні) та факультативні референдуми. Ратифікаційні та консультативні референдуми. Прогегемонічні та антигегемонічні референдуми. Плебісцит. Народна ініціатива, народне вето. Всеукраїнський, республіканський та місцеві референдуми.

### **Виборча кампанія: поняття, етапи, ресурси**

Поняття виборчої кампанії, її суб'єкти, учасники, цілі, завдання. Інформаційно-аналітична робота при підготовці виборчої кампанії. Організаційне та фінансове забезпечення виборчих кампаній. Основні підходи до розуміння виборчої кампанії. Передкампанія. Кампанія. Посткампанія. Стратегія виборчої кампанії. Збір інформації про виборчі округи і конкурентів. Демографічні дослідження. Історія виборів в окрузі. Ідея виборчої кампанії. Ресурси виборчої кампанії. Тактика виборчої кампанії. Напрями розробки тактики виборчої кампанії. Проектування і управління виборчою кампанією.

Основні етапи підготовки і проведення виборчої кампанії. Попередня стадія. Підбір команди. Паблік рилейшинз. Планування. Види, форми, зміст планів і їх місце у загальній системі управління виборчої кампанії. Якісна оцінка плану кампанії. Розробка стратегії і плану рекламно-агітаційної кампанії. Основні критерії вибору форм рекламної кампанії. Побудова коаліцій. Основна стадія. Розробка плану діяльності кандидата. Правила ефективного планування часу кандидата. Формування зведеного плану-графіку. Інституювання кандидата. Агітація. Заключний етап. Захист результатів виборів. Агітаційна робота після виборів.

Політичні партії на виборах. Функції політичних партій. Завдання політичних партій і суспільно-політичних об'єднань на виборах. Імідж партії. Партійний спектр сучасної

України. Основні партії, ідеологічні течії. Основи партійної участі у виборчих кампаніях. Соціальна база партії, її електорат. Підбір партійних кандидатів та їх підготовка.

## **Змістовий модуль 2. Виборчий процес в Україні.**

### **Підготовчий етап виборчого процесу**

Поняття та засади виборчого процесу. Його суб'єкти та об'єкти. Повноваження виборчих комісій. Центральна виборча комісія. Способи формування списків виборців. Зміст та вигляд виборчих бюлетенів. Порядок утворення виборчого блоку. Формування виборчого фонду та використання його коштів. Строки проведення передвиборної агітації. Загальний порядок висунення кандидатів у депутати, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови. Умови реєстрації кандидатів у депутати. Активне й пасивне виборче право під час виборів. Скасування рішення про реєстрацію кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови.

### **Форми і види передвиборної агітації**

Строки, форми і умови проведення передвиборної агітації. Основні принципи проведення політичної агітації. Типи передвиборчих заходів. Проведення публічних заходів для ведення передвиборної агітації. Виготовлення і порядок розміщення друкованих інформаційних та агітаційних матеріалів. Порядок використання електронних (аудіовізуальних) ЗМІ. Обмеження щодо ведення передвиборної агітації. Права офіційних спостерігачів під час виборів. Обмеження щодо ведення передвиборної агітації. Порушення на етапі передвиборної агітації.

### **Голосування та встановлення результатів виборів**

Підготовка приміщення для голосування. Виборчі бюлетені. Організація і порядок голосування. Порядок організації голосування за межами приміщення для голосування. Порядок підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці. Визнання дільничною виборчою комісією голосування на виборчій дільниці недійсним. Порядок транспортування і передачі документів до територіальної виборчої комісії. Встановлення результатів виборів. Проведення повторного голосування. Офіційне оприлюднення результатів виборів. Способи голосування. Загальні вимоги до підрахунку голосів. Послідовність підрахунку голосів. Контроль за дотриманням виборчого законодавства.

### **Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються місцевих виборів**

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються результатів виборів. Строки оскарження. Форма і зміст скарги. Порядок і строки розгляду скарг. Докази. Рішення за

результатом розгляду скарги. Виборчо-правові спори. Відповідальність за виборчі правопорушення. Визнання виборів недійсними. Повторні вибори. Вибори депутатів рад та міських, селищних, сільських голів замість тих, які вибули.